

**ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління
персоналом»**

**Кафедра економіки та менеджменту
Спеціальність Облік і аудит**

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни АУДИТ

тема Аудит основних засобів на підприємстві

Студентки Клевець Наталії Олександрівни

прізвище, ім'я, по батькові

Групи ТУзд-4-22-Б1ООП (4.6здс)

Перевірила Сокиринська І.Г., к.ек.н.

підпис, прізвище, ім'я, по батькові,
вчений ступінь, звання, посада

Нормоконтроль Пестова О.А.

підпис, прізвище, ім'я, по батькові

Київ

2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	
1.1. Економічна сутність поняття «основні засоби», їх класифікація	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення аудиту основних засобів	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЛЯ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	
2.1. Оцінка системи внутрішнього контролю та виявлення зон ризику	15
2.2. Організація і методика аудиту основних засобів	20
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	24
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

В Україні відбувається процес ринкових відносин, реформа власності. Вони вплинули на зміни в системі бухгалтерського обліку та фінансового аудиту з метою отримання надійної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Тому вивчення досвіду розвинених країн та пропозицій вітчизняних економістів щодо реформування бухгалтерського обліку є одним із найважливіших завдань науки і практики в сучасних економічних умовах.

Курсова робота на тему "Організація, планування та аудит основних засобів" є дуже актуальною. Оскільки основні засоби - це основна складова компанії. Для надання якісних послуг необхідно ефективно та раціонально використовувати основні засоби. І не ефективність їх використання також може призвести до погіршення стану всіх підприємств. Тому необхідно досконально вивчити основні засоби та шляхи поліпшення умов їх використання.

Від того, як надаватимуться послуги компанії, залежить майбутнє України та її соціально-економічний розвиток.

Мета курсової роботи - розширити та поглибити теоретичні та практичні знання з аудиту, обліку та аналізу ефективності використання основних фондів, знайти нові шляхи вдосконалення аудиту формування та використання основних фондів на підприємствах.

Ця робота спрямована на забезпечення ефективного управління компаніями, спрямованого на збільшення обсягу та якості послуг, заснованих на ефективному використанні та аудиті основних фондів, організації аудиту їх формування та витрат, для об'єктивного визначення фактичного стану справ у їх витрати та визначити фактори та умови, які негативно впливають на їх використання відповідно до їх призначення.

Основне завдання роботи: на основі основних показників звітності, аудиторських матеріалів проаналізувати стан бухгалтерського обліку, аудиту

формування та використання основних фондів на об'єкті дослідження, внести пропозиції щодо вдосконалення цієї галузі бухгалтерського обліку та аудит.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційних та методологічних принципів обліку та аудиту основних фондів підприємства.

Методи дослідження. В курсовій роботі використовувались загальнонаукові (спостереження, порівняння, формалізація, аналіз та синтез, індукція та дедукція) та конкретні методи дослідження. За допомогою історичного методу вивчається виникнення, формування та розвиток категорії основних засобів в системі бухгалтерського обліку. Документування операцій з основними засобами розглядається шляхом систематичного вивчення бізнес процесів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ Й АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність поняття «основних засоби», їх класифікація та оцінка

Основні засоби становлять важливий і невід'ємний складник фінансово-господарської діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, виконуючи ключову роль у здійсненні економічних процесів. Саме ця роль визначає значущість термінологічного апарату для належного відображення синтетичного та аналітичного обліку, що, своєю чергою, значно впливає на формування звітності. Особливу увагу заслуговує історія та методологія розвитку поняття "основні засоби" у наукових дослідженнях. Варто зазначити, що саме на сучасному етапі розвитку економіки це поняття стало самостійною економічною категорією.

Давид Рікардо вважав, що головним призначенням для відміни основного та оборотного капіталу є термін, на який кожен з його компонентів може використовуватися. Він підкреслював, що один і той самий вид капіталу може виступати як основний, так і оборотний, залежно від особливостей галузі, де його застосовують.

Джон Стюарт Мілл додатково звернув увагу на багаторазову участь у процесі. Велика частина капіталу, вкладеного в інструменти виробництва тривалого користування, продовжує залишатися у виробничій сфері, де її функція не обмежується разовим використанням. До цієї категорії капіталу належать будівлі, машини й більшість засобів, що називаються приладами або знаряддями. Ці засоби можуть мати досить тривалий термін існування, беручи участь у повторних виробничих операціях.

Таким чином, капітал у довготривалих формах це є основним капіталом. Мілл сформулював три головні критерії для оцінки засобів праці: тривале існування, можливість багаторазового залучення в процес виробництва та

здатність забезпечувати отримання доходу. У свою чергу, Карл Маркс наголошував, що засоби праці зберігають свою матеріальну форму. Для придбання таких засобів необхідно одразу авансувати капітал.

На думку Маркса, головна відмінність у способі перенесення їхньої вартості на продукт: основний капітал поступово передає свою вартість, тоді як оборотний передає її одразу.

Капітал, розглянутий як матеріалізована форма, економіст визначав не як гроші, а як засоби виробництва, які сприяють створенню чистого продукту. Він пропонував класифікувати капітал на основний і оборотний.

Згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку (МСБО) 16, основні засоби – це матеріальні активи, які підприємства використовують для виробництва товарів або надання послуг, для оренди, а також для виконання адміністративних завдань. Важливо, щоб їх використання тривало більше одного звітного періоду.

Згідно з пунктом 14.1.138 статті 14 Податкового кодексу України, основними фондами вважаються матеріальні активи, включаючи запаси корисних копалин, які передаються у користування надрами. Проте, варто зазначити, що до них не відносяться вартість землі, незавершені капітальні інвестиції, бібліотечні та архівні фонди, матеріальні цінності, дороги загального користування, вартість яких не перевищує 6000 гривень, а також невиробничі основні засоби та нематеріальні активи. Ці активи використовуються платниками податків у їхній господарській діяльності, якщо їхня вартість перевищує 6000 гривень. Крім того, такі активи поступово підлягають зменшенню.

Тож можна сказати, що визначення слова «основні засоби» у нерідкісних правових документах України, які регулюють бухгалтерський облік, може призводити до певної неоднозначності у його розумінні. Це відбувається тому, що при визначенні критеріїв класифікації об'єкта як основного засобу перевага надається його функціональному призначенню.

Однак положення податкового законодавства звертають увагу на певні аспекти визнання об'єкта активом.

1.2. Нормативно-правове забезпечення аудиту основних засобів

Інформаційне забезпечення аудиту охоплює сукупність даних, які залучаються під час проведення аудиторської роботи, а також способи їх впорядкування.

Умовно інформацію можна розподілити на дві основні групи: нормативну інформацію та дані, що перевіряються самим суб'єктом господарювання чи сторонніми особами. До нормативної інформації відносяться різноманітні правові документи.

Аудиторські стандарти являють собою узагальнені керівництва, що спрямовані на підтримку аудиторів у виконанні їхніх професійних обов'язків. Вони встановлюють вимоги до професійної якості аудиторських висновків і доказів. Завдання цих стандартів полягає у визначенні загальних принципів організації та методик проведення аудиторської діяльності.

Аудиторська палата України займається створенням національних стандартів аудиту. Ці стандарти мають на меті встановити правила та процедури проведення аудиторських перевірок, а також послуг, пов'язаних з аудитом. Вони формуються на основі світової практики. Крім того, стандарти враховують термінологію, яка використовується професійними аудиторами.

Правові та організаційні сторони роботи аудиторів в Україні регулюються законами країни, а також умовами, які стосуються сертифікації спеціалістів у галузі аудиту та отримання їм професійної ліцензії.

Під час аудиту основних засобів потрібно враховувати основні закони та документи, які діють в Україні, і використовуватися всіма підприємствами для здійснення бухгалтерського обліку:

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 року № 996-XIV (з урахуванням усіх внесених

змін і доповнень), затверджений Верховною Радою України. Цей закон визначає основні засади ведення бухгалтерського обліку.

2. Наказ Міністерства статистики України № 352, датований 29 грудня 1995 року, який затверджує типові форми для ведення первинного обліку.

3. Інструкція щодо інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних запасів, грошових коштів, документації та розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 69 від 11 серпня 1994 року; останні зміни внесені наказом від 22 листопада 2004 року № 731.

4. Постанова Кабінету Міністрів України № 116 від 22 січня 1996 року про затвердження порядку обчислення розміру збитків, завданих внаслідок крадіжок, втрат, знищення або пошкодження майна.

5. Положення щодо збору та передавання відходів і брухту дорогоцінних металів і каміння, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 54 від 23 червня 1994 року.

6. План рахунків для бухгалтерського обліку активів, капіталу, пасивів і господарських операцій підприємств та організацій із супровідною інструкцією щодо його застосування, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30 листопада 1999 року.

7. Затверджені Міністерством фінансів України положення (стандарти) бухгалтерського обліку: стандарт № 1 про загальні вимоги до фінансової звітності, стандарт № 7 про облік основних засобів та стандарт № 14, присвячений обліку операцій оренди.

Аудиторські стандарти визначають основні правила, які керують аудиторською діяльністю, але вони не є посібниками або інструкціями з застосування певних методів або процедур аудиту. Впровадження аудиту допомагає покращити якість контролю, збільшити ефективність роботи підприємств і забезпечити більш точність чисельних даних у бухгалтерському обліку та звітності.

1.3. Оцінка системи внутрішнього контролю та виявлення зон ризику

Аудитор повинен добре розуміти структуру внутрішнього контролю клієнта ще до початку роботи над планом аудиту. Таке знання допомагає визначити можливі типи помилок, оцінити розмір ризику та придумати способи перевірки, які дозволять виявити ці помилки вчасно. Під час аудиту аудитор вивчає особливості заходів, системи контролю, а потім перевіряє, чи їх дійсно застосовують на практиці, тобто чи вони реальні і використовуються підприємством. Ознайомлення зі структурою контролю, необхідне для планування аудиту, ґрунтується на досвіді, отриманому під час аналізу попередніх аудитів, опитування робітників щодо виконання їхніх обов'язків, вивчення опису діяльності і процедур, які підготував клієнт, та інших документів.

Один із ключових етапів підготовки плану - зробити основу для проведення аудиту, а також визначити, які аудиторські процедури, коли та наскільки детально потрібно провести. Це потім відображається в програмі аудиту. Отже, якість та ефективність аудиту великою мірою залежать від того, як глибоко та правильно аудитор вивчає систему внутрішнього контролю.

Під час перевірки її роботи аудиторська компанія має підтвердити те, що все правильно. Якщо організація вирішує залежати від обліку, щоб впевнитися у правильності фінансових звітів, то обсяг аудиту має бути змінений відповідно.

Аудиторський ризик являє собою імовірність того, що аудитор може зробити невірний висновок у випадках, коли у фінансовій звітності наявні суттєві помилки. Тобто аудиторський висновок може базуватися на некоректно складених звітах без відповідних коментарів. З огляду на це, аудитор має ретельно оцінити рівень ризику до початку проведення аудиторської перевірки.

Для уникнення або зменшення аудиторського ризику, необхідно визначити оптимальний обсяг інформації для аналізу, що дозволить взяти на себе професійну відповідальність. При цьому витрати на отримання доказової інформації (сертифікатів) мають залишатися мінімальними.

Аудиторський ризик тісно пов'язаний із внутрішнім ризиком. Щоб оцінити рівень ризику, аудитор зобов'язаний вивчити фактори, що його формують, серед яких: специфіка бізнесу клієнта, ступінь надійності керівництва, результати попередніх аудиторських перевірок (первинних і вторинних).

Додаток 1 Національних стандартів аудиту № 12 — це аркуш, який допомагає визначити рівень ризику. Для основних фондів він містить питання про такі аспекти, як регулярна інвентаризація рухомих основних засобів, спосіб амортизації, опис основних засобів, наявність класифікації або її відсутність, а також порядок обліку залишкової вартості основних засобів груп 2 і 3, враховуючи можливість їх продажу, ліквідації або списання.

Після завершення процесу аналізу ризиків та оцінювання ефективності, спираючись на результати попереднього дослідження економічного суб'єкта та проведених аналітичних процедур, можуть розпочати підготовку загального плану та зазвичай розробляється перед безпосереднім початком аудиторської діяльності, встановлює логічну послідовність дій аудитора, визначаючи сфери діяльності, що потребують різного ступеня інтенсивності перевірки. Для підвищення візуалізації та забезпечення оптимізації процесу визначення завдань може бути використано графічні методи, такі як побудова графіків і діаграм, а також комп'ютерні програмні засоби.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МЕТОДИКИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Організація і методика аудиту основних засобів

Відповідно до П(С)БО 7, засоби представляють собою матеріальні необоротні активи, що застосовуються підприємством у виробничій діяльності, для реалізації чи передачі в оренду.

Основні засоби є важливою частиною матеріально-технічної бази підприємства, тому аудит цих активів дуже важливий, але й досить складний. Згідно з МСА 200 "Призначення та основні принципи аудиту фінансової звітності", метою аудиту є надати незалежну та професійну оцінку того, правильно чи ні подано інформацію про основні засоби у фінансовій звітності підприємства.

З урахуванням поставленої мети, аудит основних засобів передбачає виконання таких основних завдань:

- перевірка дотримання законів, що регулюють операції;
- перевірка правильності документів, що стосуються руху основних фондів;
- оцінка необоротних активів;
- встановлення фактичного наявності основних фондів та оцінка їх стану;
- перевірка відповідності правил нарахування амортизації;
- виявлення випадків, їх продажу за низькими цінами, необґрунтованого списання або інших порушень у управлінні активами;
- аналіз придатності основних фондів для подальшого використання;
- перевірка обґрунтованості прибутку від продажу основних засобів;
- моніторинг відображення в бухгалтерському обліку наслідків подій, що впливають на основні засоби;
- перевірка правильності індексації та переоцінки вартості основних фондів;

- аналіз засобів, які орендувались.

Завдання є ключовими етапами аудиту й допомагають отримати чесну оцінку стану та якості управління основними засобами.

Об'єктами є питання, наприклад, групи основних засобів, їх початкова, залишкова, справедлива, ліквідаційна та відшкодована вартість. До цих об'єктів належить також перевірка правильності оформлення записів у синтетичному та аналітичному обліку, правильної оцінки вартості основних фондів та амортизації в фінансових звітностях. Крім того, аудит охоплює економіко-технічні показники використання основних фондів, організацію їх обліку та стан внутрішнього контролю.

Для ведення обліку основних засобів у чинному Плані рахунків використовується рахунок 10 "Основні засоби", який поділяється на наступні субрахунки:

- 100 "Інвестиційна нерухомість"
- 101 "Земельні ділянки"
- 102 "Капітальні витрати на поліпшення земель"
- 103 "Будинки та споруди"
- 104 "Машини та обладнання"
- 105 "Транспортні засоби"
- 106 "Інструменти, прилади та інвентар"
- 107 "Тварини"
- 108 "Багаторічні насадження"
- 109 "Інші основні засоби".

Джерела для перевірки основних засобів включають:

- Вимоги законів і наказів, які встановлюють правила обліку основних засобів.
- Наказ про облікову політику компанії.
- Розпорядні документи керівництва компанії, що стосуються руху основних засобів.

- Законодавчі документи компанії, в тому числі статут і засновницький договір.

- Первісні документи, які стосуються обліку основних засобів, наприклад: акти приймання-передачі або переміщення основних засобів, акти приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих або модернізованих об'єктів, акти списання основних засобів або автотранспортних засобів, акти установки, пуску та демонтажу будівельних машин, інвентарні картки обліку основних засобів, описи інвентарних карток, картки руху основних засобів, інвентарний список, розрахунки амортизації та ін.

Регістри синтетичного й аналітичного обліку щодо рахунків:

- 10 "Основні засоби";
- 13 "Знос (амортизація) необоротних активів";
- 15 "Капітальні інвестиції";
- 23 "Виробництво";
- 40 "Статутний капітал";
- 41 "Пайовий капітал";
- 42 "Додатковий капітал";
- 46 "Неоплачений капітал";
- 63 "Розрахунки з постачальниками і підрядниками";
- 74 "Інші доходи";
- 91 "Загально виробничі витрати";
- 92 "Адміністративні витрати";
- 94 "Інші витрати".

- Результати та документи минулих ревізій, аудиторські висновки, дані внутрішнього контролю та інша документація, яка згрупованою висновками перевірок.

- Контракти, договори на оренду, страхові поліси, розрахунки, плани ремонтів основних засобів.

- Фінансова та статистична звітність (наприклад, форма №1 "Баланс", форма №5 "Примітки до річної фінансової звітності").

- Відповіді на запити аудитора.
- Результати аудиторської перевірки та інші відповідні матеріали.

Стратегія здійснення на основі вимог Міжнародного стандарту аудиту (МСА) 300, зокрема в частині планування.

На етапі підготовки до здійснення аудиторського процесу особливу увагу слід приділити аналізу та оцінці системи внутрішнього контролю, яка функціонує на підприємстві.

Аудитор виконує тестування для повної перевірки якості внутрішнього контролю щодо основних засобів, яке включає наступні пункти:

- перевірка того, чи є основні засоби на підприємстві, включно з власними, в ремонті, переданими в оренду або орендованими;
- перевірка того, чи встановлюються унікальні інвентарні номери кожному об'єкту основних засобів під час прийому на підприємство;
- аналіз процесу створення та заповнення інвентарних карток;
- перевірка того, чи фіксуються інвентарні номери у документах, що відповідають обліку основних засобів;
- перевірка збереження первинної документації, що відноситься до обліку основних засобів, у бухгалтерії підприємства;
- аналіз організації та ефективності аналітичного обліку основних засобів;
- перевірка того, чи є угоди про повну матеріальну відповідальність з працівниками, які відповідають за збереження основних засобів;
- перевірка того, чи існує постійно діюча спеціалізована комісія для оперативного розгляду питань, пов'язаних із використанням та обліком нематеріальних активів.

Додатково вивчаються наступні питання:

- чи правильно класифіковано основні засоби відповідно до встановлених норм;
- проводилися лише інвентаризації виявлення зловживань, втрат або пошкоджень, за настановою судово-слідчих органів, під час консервації

активів, при зміні особи, яка відповідає за матеріальну відповідальність перед процесом переоцінки;

- потрібно проводити інвентаризацію та створювати окремий опис;
- збір і аналіз інформації про основні засоби, які готові до переоцінки, а також визначення їх справедливої вартості;
- ведення аналітичного обліку з метою відображення змін, пов'язаних з переоцінкою, у бухгалтерському обліку;
- зміни в методиці розрахунку;
- призупинення розрахунків амортизації під час консервації окремих об'єктів;
- наявність судових звернень або інших юридичних процедур.

Загалом, проведення такого комплексу процедур дозволяє аудитору сформулювати обґрунтовану і достовірну оцінку достовірності фінансової звітності та ризики невідповідності або можливих порушень у їхньому обліку.

Після огляду системи внутрішнього контролю на підприємстві аудитор переходить до етапу планування аудиту, основною метою якого є складання детального плану проведення аудиторської перевірки.

2.2. Програма аудиту основних засобів

Для гарантування результативного виконання роботи аудитор складає програму аудиту основних засобів (табл. 2.1).

Основний етап аудиту основних засобів включає кілька завдань, які мають на меті перевірку оцінки цих засобів, підтвердження прав власності, точність записів у бухгалтерських книгах, правильність залишків у балансі, вірність нарахування амортизації та визначення вартості ремонтних робіт.

Для аудитора одним із ключових завдань є визначення власника, що дозволяє з'ясувати, чи ведеться облік на балансових чи позабалансових рахунках.

Таблиця 2.1

Приклад програми аудиту основних засобів

Етап аудиторської перевірки	Мета і завдання аудиту основних засобів	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Виконавець	Строки виконання	Примітки
Підготовчий	Попереднє знайомство з підприємством-клієнтом, оцінка систем контролю і бухгалтерського обліку, визначення аудиторського ризику, планування аудиту основних засобів	Опитування та анкетування керівництва підприємства й персоналу, вивчення матеріалів попередньої аудиторської перевірки, документальна перевірка, спостереження	Статут підприємства, накази, звіт про попередню аудиторську перевірку, інвентарні картки, дані синтетичного й аналітичного обліку основних засобів			
Основний	Контроль оцінки основних засобів, встановлення їх належності, перевірки достовірності облікових засобів і залишків у балансі, перевірка правильності нарахування зносу і визначення витрат на ремонт основних засобів	Зіставлення даних інвентаризації, синтетичного й аналітичного обліку, запит до постачальників (підрядників), документальна вибіркова перевірка, перевірка арифметичних підрахунків, аналіз підрахунків	Акти інвентаризації, первинна документація на основні засоби, облікові реєстри синтетичного й аналітичного обліку, відповіді на запит, баланс			

На цьому етапі аудитор має виконати такі дії:

- контроль відповідності операцій з основними засобами чинному законодавству;
- перевірка правильності перенесення початкових залишків основних засобів;
- аналіз коректності оформлення документації з обліку та ліквідації основних засобів;
- звірка записів аналітичного та синтетичного обліку із даними Головної книги та балансу;

- перевірка списання недоамортизованої частини основних засобів під час їх ліквідації;
- контроль точності індексації та переоцінки основних фондів;
- оцінка правильності кореспонденції рахунків для операцій з основними засобами відповідно до вимог Інструкції із застосування Плану рахунків;
- перевірка розрахунків амортизаційних відрахувань;
- аналіз фінансових результатів від продажу основних засобів фізичним або юридичним особам;
- контроль відображення в бухгалтерському обліку наслідків надзвичайних подій, пов'язаних з основними засобами (наприклад, пожежа, повінь, крадіжка тощо);
- перевірка операцій з орендованими основними засобами; - визначення джерел фінансування для придбання або створення основних фондів;
- оцінка ефективності використання основних фондів.

Відповідно до положень П(С)БО 7, аудитор зобов'язаний переконатися, що у примітках до фінансової звітності суб'єкт господарювання надав наступну інформацію:

- первісну або переоцінену вартість основних засобів, яка відображена у балансі;
- методи амортизації, що застосовуються, та строки корисного використання активів;
- дані про стан і рух основних засобів протягом звітного періоду за категоріями (доходи, вибуття, переоцінка, амортизація, внутрішні переміщення тощо);
- вартість основних засобів, стосовно яких існують обмеження у праві володіння або користування;
- вартість основних засобів, які перебувають у заставі;
- загальну суму капітальних інвестицій, здійснених для придбання та створення основних засобів у звітному році;

- обсяг угод, укладених для майбутнього придбання основних засобів;
- залишкову вартість об'єктів, які тимчасово не експлуатуються або призначені для продажу;
- первісну або переоцінену вартість повністю амортизованих, але досі експлуатованих основних засобів.

Це забезпечує прозорість та повноту фінансової звітності, дозволяючи отримати повну картину стану основних засобів суб'єкта господарювання.

Ці дії дозволяють забезпечити всебічний нагляд за обліком і використанням основних фондів підприємства, а також сприяють розкриттю важливої інформації для користувачів фінансової звітності.

Необхідно провести перевірку відповідності залишків за синтетичними рахунками 10, 11, 12, 13 та 15, відображеними у Головній книзі, зі звітними даними аналітичного обліку та балансом підприємства. Порівнянню підлягають залишки на початок місяця, обороти за звітний період та залишки на кінець місяця. У разі виявлення розбіжностей слід ідентифікувати їх причини та надати підприємству рекомендації щодо проведення інвентаризації наступних об'єктів: основних засобів, обладнання, що потребує монтажу, капітальних вкладень, а також зобов'язань за укладеними договорами оренди. Окрім цього, під час перевірки необхідно забезпечити контроль над основними засобами шляхом визначення їх фактичного розташування, перевірки достовірності відображення у бухгалтерському обліку по кожному структурному підрозділу, а також переконатися у відповідності ведення обліку сучасним вимогам нормативних документів.

Необхідно перевірити:

- коректність організації аналітичного обліку;
- наявність інвентарних номерів;
- наявність технічної документації;
- документацію, яка підтверджує право власності на об'єкти.

2.3. Узагальнення результатів аудиту

Перевірки подаються у вигляді аудиторського звіту. Цей документ має містити чітке й однозначне висловлювання аудитора стосовно фінансової звітності. Головна задача звіту — висловити думку аудитора про те, чи є інформація правильною й об'єктивною.

Звіт написано українською мовою, і всі числа про витрати вказані у валюті України. Змінювати звіт про аудит заборонено. Крім того, до звіту прикріплено перевірений фінансовий документ, який має бути затверджений підписом аудитора чи печаттю аудиторської компанії.

Аудиторський висновок може бути позитивним, умовно позитивним, негативним або аудитор може відмовитися від видачі висновку про фінансову звітність.

Якщо аудитор отримав потрібну інформацію, дані відповідають реальній ситуації, достовірність даних забезпечена, а фінансові документи складено відповідно до прийнятої облікової політики та вимог П(С)БО, то аудитор видає позитивний висновок.

У фінансових документах не повинно бути помилок чи несумісностей з реальним станом справ. Вони мають відповідати офіційним формам, порушень або виявлені порушення підприємства і видається позитивний висновок. У разі реальних невизначеностей або розбіжностей, висновок не може бути позитивним. Аудитор дає змогу усунути порушення. Якщо їх не виправлено, позитивний висновок не видається. Якщо після проаналізування всіх аргументів аудитор не може висловити свою думку про фінансову звітність, він відмовляється від видачі висновку.

Крім основних висновків про перевірену фінансову звітність, існують також висновки спеціального призначення. Вони робляться у випадках, коли підприємство самостійно викладає аудиторські завдання, або за дорученням правоохоронних органів. Відповідно до вимог Національного стандарту № 26, аудиторський висновок може бути у будь-якій формі, але має включати

заголовок, у якому зазначається незалежність аудитора, та назву аудитора або аудиторської фірми.

Повна назва компанії, що перевіряється, а також час проведення перевірки зазначаються на початку документа. У вступній частині описується склад фінансової звітності та дата її складання.

Надано пояснення, що керівництво підприємства несе відповідальність за правильність складання звітів, а аудитор – за обґрунтованість висновку. Розділ про обсяг аудиту інформує користувачів про те, що аудит виконувався згідно з чинним законодавством та нормативними актами, які регулюють аудиторську діяльність.

Аудит було організовано та проведено так, щоб забезпечити високу впевненість у відсутності значущих викривлень у фінансовій звітності. Вказано, що під час перевірки увагу зосереджували виключно на суттєвих помилках, використовуючи принцип вибіркового тестування. У цьому розділі також детально розглянуто принципи бухгалтерського обліку, яких дотримується підприємство. У висновку аудитора наведено оцінку відповідності фінансової звітності реальним даним у всіх суттєвих аспектах. Відзначено також дату складання аудиторського висновку, яка збігається з днем завершення перевірки та підписанням акту передачі звіту керівництву компанії.

Підпис аудиторського висновку здійснюється директором аудиторської фірми або уповноваженою особою, яка має відповідні сертифікати аудитора України. Адреса фірми також фігурує у документі, разом із номером ліцензії на право здійснення аудиторської діяльності.

РОЗДІЛ 3

ПРОПОЗИЦІЇ ЗМІН В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ЩОДО АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

3.1. Сучасні зміни в бухгалтерському обліку та фінансовому аудиті

Впровадження військового стану та значні труднощі з енергопостачанням тимчасово уповільнили процес запровадження та застосування електронного обліку на підприємствах. Проте це жодним чином не знизило його важливості й ключової ролі.

Навпаки, у сучасних умовах цифрові технології стають ще більш важливими та необхідними для бізнесу, оскільки вони дозволяють уникати обмежень, що притаманні традиційним методам обліку та аудиту. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку та аудиту відкриває низку переваг:

- Автоматизація рутинних операцій, скорочуючи час, потрібний для обробки інформації та підготовки звітів. Це підвищує продуктивність бухгалтерських відділів і забезпечує оперативне отримання необхідних даних.

- Точність. Завдяки цифровим системам значно забезпечується більш точний і надійний облік фінансових операцій та складання звітності.

- Доступність. Цифрові платформи можуть працювати віддалено, що дозволяє організувати роботу онлайн, сприяючи зручному обміну інформацією між різними відділами.

- Аналітика і звітність нині стають невід'ємною частиною сучасних цифрових систем. Вони забезпечують доступ до детального аналізу фінансової інформації, а також сприяють формуванню всебічних звітів. Це відкриває можливість для оцінки поточного стану компанії, визначення ключових тенденцій та прийняття зважених управлінських рішень, заснованих на глибокому і всебічному аналізі.

- Зниження витрат. Впровадження цифрових рішень дозволяє оптимізувати витрати та скеровувати на виконання більш стратегічних

завдань. Таким чином, це підвищує зручність і точність операцій, але й стає важливим етапом оптимізації бізнес-процесів та підтримки конкурентоспроможності підприємств у сучасних реаліях.

Сучасні суттєві зміни в аудиті спрямовані на забезпечення достовірності інформації для управлінських рішень шляхом впровадження технологій, посилення ролі внутрішнього аудиту та впровадження цифрових рішень. Ці зміни дозволяють отримати більш точну, повну та актуальну інформацію про діяльність підприємства, що є критично важливим для прийняття ефективних управлінських рішень.

Перехід на Міжнародні стандарти фінансової звітності для багатьох підприємств забезпечує уніфікацію облікової політики, підвищує порівнянність фінансової звітності та відповідає сучасним світовим тенденціям, роблячи інформацію більш доступною та зрозумілою для міжнародних інвесторів та партнерів.

Інформаційні технології та цифровізація:

Активне впровадження сучасних програмних продуктів, систем автоматизації та технологій блокчейн покращує ефективність облікових процесів, зменшує ручну роботу, мінімізує ймовірність помилок та забезпечує швидкий доступ до актуальних даних для аналізу та прийняття рішень.

Посилення ролі управління:

Бухгалтерський облік стає не просто механізмом звітування, а потужним інструментом управління, який надає менеджменту інформацію для аналізу ефективності, виявлення ризиків та формування стратегічних планів.

Ключові зміни у фінансовому аудиті:

Посилення ролі внутрішнього аудиту:

Розширення функцій та повноважень внутрішнього аудиту, його незалежність та об'єктивність сприяють своєчасному виявленню недоліків у

системі внутрішнього контролю та наданню рекомендацій для покращення процесів.

Ризик-орієнтований підхід:

Аудитори все більше зосереджуються на ризиках, які можуть суттєво вплинути на достовірність фінансової звітності, що дозволяє забезпечити більш цільовий та ефективний аудит.

Використання аналітичних процедур та цифрових інструментів:

Впровадження передових аналітичних інструментів та засобів автоматизації в процеси аудиту дозволяє обробляти великі масиви даних, виявляти аномалії та покращувати якість аудиторських висновків.

Підвищення вимог до професіоналізму аудиторів:

Зростає потреба в аудиторах, які володіють не тільки знаннями стандартів, але й розумінням сучасних технологій, ризиків та особливостей ведення бізнесу в умовах глобалізації.

Модернізація здобуває особливу актуальність у зв'язку зі зростанням інформаційних можливостей цифрової економіки. Це питання набуває особливого значення через швидкий технологічний розвиток та цифрову трансформацію, які впливають на бухгалтерську справу та аудит.

Для України цей процес має важливе стратегічне значення, оскільки він пов'язаний із поглибленням інтеграції в європейський економічний простір. У рамках євроінтеграції країна має прийняти зміни в своїй системі, зміни у законодавстві та регуляторних документах знову підкреслюють важливість оновлення цих сфер. Модернізація дає можливість покращити ефективність управління фінансами, збільшити прозорість, запобігти хибним діям та економічним злочинам, а також підвищити довіру соціальних партнерів та інвесторів.

3.2. Рекомендації модернізації основних засобів

Бухгалтерський облік модернізації основних засобів передбачає збільшення первісної вартості активу на суму витрат, пов'язаних з капітальним ремонтом, шляхом капітального вкладення в необоротні активи. Ці витрати обліковуються за субрахунками 1522.

Після завершення робіт об'єкт вводиться в експлуатацію, а амортизація перераховується виходячи з нової первісної вартості та переглянутого строку корисного використання.

1. Проведення витрат на модернізацію

- Витрати на модернізацію, що призводять до збільшення первісної вартості основних засобів (наприклад, заміна складових частин досконалішими) обліковуються на субрахунках 1522 або 1532.

- Ці суми є капітальними вкладеннями в необоротні активи.

2. Збільшення первісної вартості та перегляд строку корисного використання

- Після завершення робіт витрати додаються до первісної вартості основних засобів.

- Може бути переглянуто строк корисного використання основних засобів.

3. Нарахування амортизації після модернізації

- Амортизація нараховується на нову первісну вартість об'єкта.
- Нарахування проводиться з урахуванням переглянутого строку корисного використання.

4. Введення в експлуатацію

- Після завершення робіт із модернізації об'єкт вводиться в експлуатацію на підставі акту приймання.

- Для цього на підприємстві видається наказ керівника.

Модернізація основних засобів – це комплекс робіт, що покращують об'єкт, збільшують його майбутні економічні вигоди та корисність,

наприклад, підвищують потужність, подовжують термін експлуатації або покращують якість продукції/послуг. На відміну від ремонту, який підтримує об'єкт у робочому стані, модернізація призводить до його вдосконалення та отримання нових, більших вигод.

Основні характеристики модернізації:

- Збільшення майбутніх економічних вигод:

Роботи мають призводити до очікування збільшення прибутку або зменшення витрат у майбутньому.

- Покращення об'єкта:

Модернізація робить об'єкт кращим за його первісні характеристики.

- Додаткові вигоди:

Результатом стає збільшення виробничої потужності, подовження строку експлуатації або підвищення якості продукції/послуг.

Приклади робіт, що вважаються модернізацією

- Модифікація:

Зміна конструкції з метою подовження терміну служби або підвищення потужності.

- Дообладнання:

Додавання нових функцій або вузлів, які розширюють можливості об'єкта.

- Реконструкція та добудова:

Перебудова будівлі для збільшення площі або функціональності, що також підвищує вигоди від її використання.

Модернізація та ремонт

- Ремонт спрямований на підтримання об'єкта в робочому стані та отримання первісно очікуваних вигод.

- Модернізація є стратегічною інвестицією, яка веде до поліпшення об'єкта і приносить нові, більші вигоди.

Ці технології значно злегшують процеси збору, зберігання та передачі бухгалтерських даних завдяки використанню спеціалізованих програм.

У сучасній практиці широко застосовуються перевірені системи бухгалтерського обліку, такі як «ДЕБЕТ Плюс» та «MASTER: Бухгалтерія», які повністю відповідають чинним нормативам і стандартам ведення облікової діяльності. Реалізація цифрового бухгалтерського обліку забезпечується використанням спеціалізованих програмних продуктів, зокрема «BAS Бухгалтерія» та аналогічних систем. Запровадження інтеграції між «BAS Бухгалтерія» та системами CRM (управління взаємовідносинами з клієнтами) відкриває додаткові можливості для підвищення ефективності управлінських і облікових процесів. Застосування подібних інструментів суттєво оптимізує виконання бухгалтерських і податкових операцій через автоматизацію окремих функцій, таких як організація документообігу, створення проводок, формування звітних документів і реєстрів.

Цифровізація допомагає збільшити ефективність, точність та зробити інновації краще вбудовані у роботу аудиторів, що забезпечує більш об'єктивні та високоякісні результати.

Серед ключових цифрових інструментів, що використовуються для реалізації аудиторських перевірок українських підприємств, можна виокремити:

1. Мобіт 365 — платформу, яка дозволяє автоматизувати аудиторські процедури, включаючи моніторинг господарських процесів з урахуванням специфіки бізнесу.

2. Power BI та Excel — це програми, які допомагають оптимізувати роботу підприємства. Вони підвищують ефективність, рівень ліквідності та прибутковості. За допомогою цих інструментів можна краще планувати придбання та продаж товарів, а також керувати заборгованістю покупців.

3. Автоматизоване робоче місце аудитора — це програма, яка допомагає автоматично керувати зарплатою та робітниками.

4. Ваш фінансовий аналітик 2 — програма для автоматизації фінансового аналізу на основі бухгалтерської звітності.

5. Audit XP Аудит звітності — інструмент для проведення всебічного автоматизованого аналізу звітності компанії.

6. IT Аудит — система, що охоплює планування аудиторських процедур, обробку вибіркового даних та інтеграцію з платформою 1С, яка все ще широко використовується на українських підприємствах.

Зазначені програмні засоби сприяють автоматизації аудиту та аналітики бухгалтерської звітності, підвищенню ефективності управління, а також гарантують точність і достовірність фінансової інформації. Утім, із поширенням цифрових технологій та збільшенням обсягів і складності інформаційних потоків зростає ризик втрати чи спотворення даних як через технічні несправності, так і внаслідок навмисного впливу.

Науковці І. Шевчук, Б. Депутат та О. Тарасенко класифікують ризики, що виникають при впровадженні цифрових технологій у бухгалтерський облік:

- Ризики, пов'язані з використанням Інтернету речей. Автоматичне поширення неправильних даних може відбутися через технічні неполадки фізичних пристроїв, наприклад датчиків, що може вплинути на правильність прийнятих рішень.

- Ризики застосування штучного інтелекту, роботизації та автоматизації полягають, зокрема, у недостатньому захисті даних, який здатний спричинити витік важливої комерційної інформації. Крім того, скорочення кількості адміністративного персоналу внаслідок автоматизації може призвести до виникнення соціально-економічних труднощів.

- Попри те, що ця технологія забезпечує стабільність і безпеку даних, вона створює труднощі в разі необхідності виправлення чи видалення помилкової інформації.

- Ризик використання таким програмним забезпеченням може бути заборонено в окремих країнах чи регіонах, ускладнюючи діяльність підприємств, які залежні від нього. Крім загрози в умовах геополітичних чи торговельних конфліктів.

Отже, хоча цифровізація значно трансформує аудиторську та бухгалтерську практику, впровадження інноваційних технологій потребує ретельного управління ризиками задля забезпечення сталості й ефективності відповідних процесів.

ВИСНОВКИ

Отже, розглядаючи цю тему, можна зробити наступні висновки:

По перше, виробничий процес на підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм передбачає наявність такого фактору виробництва, як основні засоби.

По-друге, основні фонди відіграють важливу роль на підприємстві та сприяють його ефективному функціонуванню, а саме: використовуються у виробництві чи постачанні товарів, послуг, здачі в оренду іншим або для адміністративних та соціально-культурних функцій тощо.

По третє, облік основних засобів включає облік багатьох операцій, бізнес процесів, пов'язаних з основними засобами (надходження, вибуття, переоцінки тощо), що являє собою великий набір інформації, яку потрібно обробити.

Враховуючи, що основні фонди займають значну частину загального фонду майна на більшості підприємств, на сучасному етапі розвитку питання їх ефективного використання та збереження є важливими. Цьому значно сприяє ефективний контроль за станом та використанням цих споруд.

Дослідження теоретичних положень та сучасної практики організації бухгалтерського обліку основних засобів в умовах трансформації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів дозволяють визначити коло проблем, які уповільнюють процес управління виробництвом та знижують ефективність використання основних фондів.

До таких проблем належать різні підходи до визначення характеру основних засобів та методи їх відображення в бухгалтерському та податковому обліку, відсутність постійної визначеності складу основних засобів та інші.

Поряд з розкриттям сутності та методів обліку основних засобів особливо актуальними є дослідження проблеми амортизації, розвитку та

вдосконалення амортизаційної системи в цілому, з'ясування її ролі в процесі відтворення та фінансового контролю основних фондів України.

Необхідність проведення аудиту зумовлена тим, що найнадійнішим джерелом інформації про господарську діяльність підприємства є дані бухгалтерського обліку та звітності. Аудит основних фондів є частиною загального аудиту підприємства.

Отже, перед аудитом стоять такі завдання: зміцнення правопорядку, державна та фінансова дисципліна; забезпечення збереження майна, що належить підприємству; досягнення цільового, економічного та раціонального використання всіх доступних для підприємства засобів; виявлення та використання резервів зростання та підвищення ефективності виробництва; визначення шляхів вдосконалення роботи суб'єктів господарювання та ін.

Аудит фінансово-господарської діяльності активно впливає на виявлення негативних явищ у діяльності підприємств, встановлення їх причинно-наслідкових зв'язків, сприяє запобіганню втрат, нестач, збитків у господарській діяльності.

Аудит основних засобів дозволяє встановити стан основних фондів на підприємстві, їх належний облік, амортизацію. Таким чином, можна зробити висновок, що аудит основних засобів - це дуже складний процес, і враховуючи постійні зміни в нормативних актах щодо їх амортизації, класифікації тощо, це також є дуже важливою частиною загального аудиту підприємства, оскільки може суттєво вплинути на його кінцеві результати.

Необхідність проведення аудиту зумовлена тим, що найнадійнішим джерелом інформації про господарську діяльність підприємства є дані бухгалтерського обліку та звітності. Аудит основних засобів є частиною загального аудиту підприємства і дозволяє встановити стан бухгалтерського обліку основних засобів на підприємстві, законність їх обліку та використання, амортизацію.

Таким чином, перед аудитом стоять такі завдання:

- зміцнення правопорядку, державної та фінансової дисципліни;
- забезпечення збереження майна, що належить підприємству;
- досягнення цільового, економічного та раціонального використання всіх наявних у компанії коштів;
- виявлення та використання резервів зростання та підвищення ефективності виробництва;
- визначення шляхів вдосконалення роботи суб'єктів господарювання та ін.

Аудит фінансово-господарської діяльності активно впливає на виявлення негативних явищ у діяльності підприємств, встановлення їх причинно-наслідкових зв'язків, сприяє запобіганню втрат, нестач, збитків у господарській діяльності.

Аудит основних засобів дозволяє встановити стан основних фондів на підприємстві, їх належний облік, амортизацію.

Можна зробити висновок, що аудит основних засобів - це дуже складний процес, і враховуючи постійні зміни в нормативних актах щодо їх амортизації, класифікації тощо, це також є дуже важливою частиною загального аудиту підприємства, оскільки це може суттєво впливають на його кінцеві результати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Меліхова Т.О. Обґрунтування функцій внутрішнього та зовнішнього аудиту податків. Наука й економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. Хмельницький, 2020. Вип. 2 (18). С. 116-120.
2. Подмешальська Ю.В. Оцінка якості обліку в аудиті. Вісник Дніпропетровського університету. Серія "Економіка". - 2021. -Вип. 5 (4). - С. 265-270.
3. Подмешальська Ю.В. Удосконалення оцінки якості внутрішнього контролю на підприємстві. Економічний вісник ЗДІА: збірник наукових праць. - Запоріжжя, 2022. - №2. - С.106-114.
4. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту ефективності використання основних засобів на підприємстві. Економічний аналіз. 2022. Вип. 11. Ч. 4. С. 257-264.
5. Меліхова Т.О. Аналіз впливу податкового навантаження на рівень податкової безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. - 2017. № 20. - С. 33-37.
- 6.Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підручник для студентів вищих навчальних закладів економічної спеціальності – 5 видання, доповнений і перероблений. К.: А.С.К., 2020.
- 7.Бухгалтерський облік в Україні. Навчальний посібник. Нормативно практичні матеріали. За редакцією Р.Л.Хом'яка – Львів: Національний університет „Львівська політехніка ” (інформаційно-видавничий центр „Інтелект +” Інституту післядипломної освіти) „Інтелект – Захід” 2021.
- 8.Н.В. Чабанова, Ю.А. Василенко Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник – К.: Видавничий центр „Академія”, 2022.
- 9.Давидов Г.М. «Аудит» : Навч. посіб. Київ: «Знання», КОО, 2022.

10.Рудницький В.С. Внутрішній аудит: методологія, організація. - Тернопіль: «Економічна думка», 2020.

11.Кулаківська Л.П., ПічаЮ.В. «Організація і методика аудиту», Київ, «Каравелла» 2024.

12.Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник для студентів — 2-е вид. Переоблнений і доповнений – Жит. : ПП., “РУТА” , 2022.

13. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. №996-XIV затверджений Верховною Радою України (зі змінами і доповненнями) -- визначаються загальні принципи ведення бухгалтерського обліку.

14. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку » № 352 від 29. 12. 95 р.

15. Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, ТМЦ, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 р. № 69 (зі змінами і доповненнями від 22 листопада 2004 р. № 731).

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 22. 01. 96р. № 116 «Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей».

17. Положення про порядок збирання і здавання відходів і лому дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 23.06.94 р. № 54.

18. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція з його використання, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. 17. П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».